

A jó dolgok

A gyűjtő: Miért nem szeretik őt sem az emberek..., sem az istenek, merült fel benne a gondolat egy gunyoros mosoly kíséretében. Soha nem szerették, de őszintén megvallva, ezt is csak akkor teheték, ha egyáltalán észrevették: nem tudta mivel magyarázni, hogy úgy mentek el mellette, hogy tudomást sem vettek róla, átnéztek rajta, mintha a világon sem lenne. Egyáltalán nem vették figyelembe, minden ajtó zárva volt előtte. Valószínűleg ezért volt jó, hogy falun élt, a világ végén, ahol a nap szinte soha nem süt ki, ahol a parasztok fekete nyárfásoktól rejtve és meddő földekkel övezve éltek szomorú, egyhangú életüket. Nem tudtak elmenni, és az újonnan érkezők közül szinte senkit sem fogadtak be maguk közé.¹

Kovács Izabella fordítása

Soha nem lesz világos előtte, hogy mi az ördög vitte rá, hogy ezt megtegye.

Egy szempillantás alatt zsebre vágta!

Természetesen egész idő alatt furdalta a lelkiismeret.

Különben ez volt az első dolog, amit életében ellopott, amennyiben nem vesszük figyelembe a gyermekkori cseresznye- és dinnyelopásokat kinn a határban – a barátaival és a lánnyal, akivel az aranykorban mindig együtt voltak.

Attól a naptól, gondolta, a zsebében szorongatva az üveggömböt és érzékelve tulajdonosának melegét (a melegséget, amelyre a véletlen érintésekből emlékezett), attól a pillanattól, amikor a keze minden tudatos vágy és szándék nélkül megmarkolta, szinte egy kígyó gyorsaságával, és a nadrágzseb sötét rejtekébe csúsztotta, attól a naptól kezdett álmodni vele.

¹ Részlet Đorđe Pisarev *Ponoć je u sobi uspomena*. Narodna knjiga/Alfa. Beograd, 2005. című regényéből.

Amint lecsukta a szemét, látni kezdett, játékszerű kis dombokat látott, és szőlőtőkék szabályos sorait egy végeláthatatlan szőlőkertben.

Három óriásmadár hasította az eget a bronzmező bal felső sarkába függesztett nap alatt.

A hólégballon megállás nélkül körözött az égen, és a közeli repülőtéren zajtalanul szálltak le és fel a játékreplők.

A tenger nyugodt volt, az elvétve föltörő hullámok inkább csak játszották a gyengéd haragot, s még csak nem is gondolták dühösen csapkodni a csendes dokkot, az arany szétszóródott a nyílt vizeken.

Persze, álom, merült fel benne minden áldott alkalommal, de annyira szép volt mindez, hogy amikor a nappaliból kilépett a tágas, hosszú verandára, nyújtózott egyet, s ásított is elégedetten, miközben a környező szőlőskerteket kémlelte, és friss levegő töltötte meg a tüdejét.

Valóban értékes dolgok!

Ő még mindig a hálósobában szundikált.

Párna helyett a kezén feküdt, kitakarózva, ujjatlan, rövid pamutfőlsőben, amelyen átlátszott a melle, fehér bugyija kihangsúlyozta meztelen combjának bronzsínét.

És ekkor olyan vágyat érzett, mint amilyent a való életben soha, de ha megközelítené és megérintené az aranybronz bőrét, felébredne.

Amit a mindennapokkal való szembesülés első mámoros perceiben érzett, miközben lassan a tudatába hatolt a való világ – behallatszott a fia sikítása, aki már felkelt, és pizsamában szaladgált az udvaron; a serpenyők, a csészék csörömpölése a konyhából, jelezve, hogy a felesége már nagyban a reggelit készíti; a traktorok tompa, irritáló hangja az utcáról; a tojóhelyet kereső tyúkok kotkodálása; a rádióbemondó kínosan tökéletes, mély hangja, amint bejelenti a délutánra várható esőt; egy csendes szellő virgonc játéka a függönnyel – az a súlyos sértődöttség volt.

Ezekben a percekben mindig olyan volt, mint a gyermek, akinek a szájából erőszakkal tépték ki a cuclit.

A vereség biztos volt, a seb túl mély ahhoz, hogy ezt bármikor is megbocsássa az életnek vagy az istennek, teljesen mindegy, melyiknek.

Isten adta, majd elvette.

Néha, amennyiben elég higgadt és erős volt ahhoz, hogy ne közeledjen a nő felé, aki még édes álmát aludta, bement a nagy nappaliba.

A korai napsugarak furcsa árnyékokat vetettek a forgácslemezből készült világos padlóra, s a falakon mindenütt könyvek sorakoztak.

Ezek olyan könyvek voltak, amilyeneket még az életben nem látott: vastag aranyozott gerincük csodás illatokat árasztott – fahéj és citrom, le-

vendula és bazsalikom. A könyvek címei mindennél értékesebbek voltak, amit egy ember a valóságban elképzelt.

Aranykőd az életed őszén
Arany alagútban Katanga felé
Porcelánbabák arany pavilonja
Aranyozott...

Egy hatalmas polcon egy egész sor latin nyelvű könyv sorakozott, amelyek domború gerincén a számára főleg ismeretlen szerzők neve állt: Vergilius, Catullus, Gracchus, Caesar, Cicero, Sallustius, Titus Livius, Seneca, Suetonius, Tacitus, Juvenalis, Persius, Tibullus, Propertius, Quintilianus, Plinius, Statius, Marcellus, Terentius, Plautus, Lucanus, Petronius, Apuleius, Tertullianus, Ciprianus, Acro, Commodus, Aurelius Victor, Symmachus, Macrobius, Claudianus, Rutilius, Ausonius, Paulinus, Juventius, Victorinus, Hilarius, Athanasius, Ambrosius, Hieronymus, Vigilantius, Augustinus, Prudentius, Sidonius, Apollinaris, Merobaudes, Sedulius, Marius Victorius, Orientius, Dracontius, Claudius Memertus, Avitus, Ennodius, Eugippius, Veranius, Aurelianus, Ferreolus, Roterius, Fortunatianus, Boethius, Gregorius, Jornandes, Fredegarius, Paulus Diaconus, Beda Venerabilis, Aldhelmus, Tatvinus, Eusebius, Eginhardus, Frechulfus, Regino, Walafridus Strabo, Ermoldus Nigellus, Macer Floridus, Mersius.

Csak egyszer sikerült bemennie, elvenni egy könyvet – Aranyálom az aranykorban – és kinyitni: az összes lap üres volt.

Az ébredés?

A fia újra és újra felhangzó, ujjongó sikolya. Mindig mosollyal az arcán, várva az új, megigéző napot, lenyűgözve az életnek nevezett csodától: a látás, az érzékelés, a cselekvés képessége, a lehetőségek egész skálája, az előtte álló hosszú napon.

Imádta a fiát.

És őt is, a drága hitvest, aki megajándékozta ezzel a gyermekkel, aki mindig csendes, nyugodt, hallgató volt, aki mindent megtett volna érte, bármikor és bárhol. Egyetlen napig sem tudott volna élni nélküle.

Jóllehet tudta, hogy nem szereti.

Jóllehet tudta, hogy az általuk sugárzott és azt életük centrumává tett szeretet ellenére is készen áll arra, hogy mindent feladjon, ha a „városi lány” csak egyszer is ránézne, ha egyszer is jeleznél: „Gyere, anyám vagy, kellesz nekem!”

Menne.

A világ végére is elmenne vele.

Jóllehet.

Sosem szeretett utazni.

Az utazások megrémítették.

Sosem értette, hogy az emberek mért csomagolnak össze és szállnak vonatra teljesen fölöslegesen, csak azért, mert nem tudnak a seggükön maradni.

Autóbuszok.

Hajók.

Repülők.

Hol?

Ugyan hová indultatok?

Mit akartok látni?

Mit akartok érzékelni?

De hát nem mindenhol egyformák a tavak?

A hegyek?

A folyók?

Az utak?

De hát nem mindenhol egyformán kétlábúak és egyfejűek az emberek, és nem ugyanazzal a zavart, bonyolult érzelmekkel telítettek?

Szeretet és utálat?

Irigység és odaadás?

Unalom és szenvedély?

Mindenhol minden egyforma, minden kicsi emberben, minden kicsi városban.

Nem hitte el, ha azt mondták neki, hogy az egyik csúcs szebb a másikonál, és egy torony az egyik helyen érdekesebb, mint a másikon: olyan egyforma minden.

Emberek, tájak – erdők, patakok, házak, mi bennük a különbség?

Pokol volt az élet nélküle, de készen állt arra, hogy újat teremtsen magának: csak egy szavába kerülne, és elhagyná érte a fiát és a feleségét.

Valószínűleg ezért volt olyan fontos számára az üveggömb: mert magában hordta a nő minden rezdülését, a haját, a sóhajtásait, a vágyait, a szenvedélyét, a képét és emlékeit. A gömb volt az Ő másik énje.

Mindenhova magával vitte, hogy érezhesse a melegségét, amikor teljesen egyedül volt és biztos volt benne, hogy senki sem zavarhatja, elővette a gömböt, megrázta, és míg a hópelyhek hullottak a kis templomra, biztos volt benne, hogy Őt látja, amint fehér bundában halad a csendes utcácskán.

Látta, amint bal kezével beletúr a hajába.

Látta, hogy az ajkán csendes mosoly jelent meg.

Látta, amint bátran lépked aranycipellőiben.

Látta, amint felbiggyesztett ajakkal aprókat sóhajt, és vágyakozva néz a távoli csúcsra.

Látta, amint aprókat dobbantva lerázza a havat, mielőtt bemenne.

Látta, amint becsukódik mögötte az ajtó.

Látta a csöndes utcácskát és a könnyű havat, mely mindjobban befedi a templomot.

Egy nap, pontosabban élete, a saját élete egyik legszörnyűbb napján, kiesett a zsebéből.

Előbb átkutatta a hálószobát, majd a gyerekszoba, a nappali és a gang minden szegletét lépésről lépésre, még a padlásra is felnézett.

Udvar.

Utca.

Falu.

Erdő.

Patak.

Amikor már sehol sem találta, hirtelen eszébe jutott, hogy aznap, amikor felfedezte eltűnését, épp a falu határában lévő szeméttelre vitte ki a szemetet.

Így kezdődött a kálváriája.

Amikor csak tehetett, beleásta magát a hulladékhalmbokba. Lelassította az autóját, s amikor megbizonyosodott róla, hogy senki sincs a közelben, leállította a motort, és belevetette magát a görcsös keresésbe.

Keresgélt a bűzös szemét között, az eldobott bojlerok, üres flakonok, zacskók, üvegek, papírok, bútordarabok között...

Teltek a napok, de a gömb nem került elő.

Nem adta föl.

A lehetőség, hogy az áttúrt szemét között megtalálja, egyre nőtt. Mivel a korábbi eljárás hosszadalmasnak bizonyult, új stratégiát dolgozott ki: egy bőrröndöt teledobált szeméttel, és elhajtott. Gázt rá!

Azután otthon a „birodalmát” képező pincében átválogatta a holmit, remélve, hogy a gömb egyszer csak előkerül.

Rövid időn belül belejött, hogyan ismerje föl azokat a hulladékokat, amelyek még hasznosíthatóak.

Így kezdte el különválasztani a jobb dolgokat, amelyeket később a tökéletesen rendezett polcokra helyezett.

Egyiken például a talált könyvek voltak: történelem és biológia tankönyvek; Josip Broz Tito összegyűjtött művei, angolul is; Mao Ce-tung és Kim Ir Szen bölcseségei; szerbhorvát nyelvű olvasókönyvek első, második és negyedik osztályosok számára; pirostarka könyvek a Reč i misao című sorozatból; számtalan házi olvasmány a Prosveta kiadásában, melyek

ezüstszürke gerincén a jól ismert cirill Π betű díszelgett, tarkabarka képeskönyvek gyerekeknek, volt ott kicsi, nagy, mindenféle formájú; s egy darabjaira hullott népi kalendárium is.

Egy másik polc vasárutól roskadozott. Volt ott különböző alakú és méretű, kis és nagy fejű, sűrű és ritka menetes csavar, keresztetes, egyszerű, vékony, vastag, rövid és hosszú is. És a szögek? Azokról szólni sem érdemes, annyi volt belőlük. Nem valószínű, hogy bárhol a világon létezett még ekkora választék, volt ott görbe, rozsdás, de még épet is lehetett találni különöset, szürkés, örök fényben csillogót.

Az üveges polc is számtalan csodát kínált: volt itt egy vastag falú zöld, gömb alakú, majdnem láthatatlan nyakú üveg, egy szögletes, nagyon-nagyon hosszú négyliteres, több vékony üvegű kicsi, millióféle méretű és formájú.

Különösen a kötelekkel teli polcot szerette, ezeknek volt igazán a szakértője. Lenyűgözték a vastagságot, a készítési módot, az anyagot illető hihetetlen különbségek.

A többi polcon régi folyóiratok, jegenyedarabkák, szerszámok, gyűjtők, üveggolyók és játékok heverték.

Am a pince egyik sarka teljesen máshogy nézett ki: mély karosszék, magas, ernyős lámpa, egy alacsony és keskeny asztal a könyvnek, a hamutartónak, az öngyűjtőnek, egy régi óriás méretű koffer, amelyet mindig lakat alatt tartott, és amely főként Charles Bukowski, Bret Easton Ellis, Michael Ende, Julian Barnes, Umberto Eco, Isaac Bashevis Singer, Romani Gari és Paul Auster könyveit tartalmazta.

Nem volt egyszerű feladat az Ő dolgaival megtölteni a koffert.

Igazából ezek nem is az Ő dolgai voltak, csak azok másodpéldányai.

Természetesen ezekkel is mindig késett.

A nő az elolvasott könyveket, az agyonrahallgatott CD-ket, az elolvasott folyóiratokat nagy csomagokban hazaküldte a faluba, az apjának.

Feltételezte, hogy valószínűleg helyszűke miatt kényszerült megszabadulni a fölösleges holmitól.

Számára ezek csak egyszerű, elhasznált tárgyak voltak, ám a férfinak a legértékesebb dolgokat jelentették.

Ravaszan és ügyesen kieszelt egy hihető okot, hogy bejusson az apja házába, azzal a céllal, hogy megtudja, mi mindent küldött haza. Miután elérte célját anélkül, hogy lelepleződött volna, napokig, sőt hetekig járta az üzleteket a városban, hogy megtalálja azokat a könyveket és folyóiratokat, amiket Ő olvasott, azokat a lemezeket, amiket Ő hallgatott.

Azt nem gondolta, hogy teljesen elment az esze, amiért ezt csinálja, de azért tisztában volt vele, hogy nem is teljesen normális dolog.

El sem tudta képzelni, hogy mit gondolna róla a nő, ha megtudná, hogy kémkedik utána, és meglopja az életét.

Kellemetlen érzések lettek rajta úrrá, amikor eszébe jutott egy történet, amit már olyan régen olvasott, hogy már az írójára sem emlékezett:

„Amikor boldogan, nyugodtan, elgondolkozva ülnek a meleg és meghitt otthonaikban, amikor pajkosan eljátszanak az aggodalmas, kellemes, akár értelmetlen és felhőtlen gondolataikkal, az egészséges testükkel, amikor az izmos karjukat, lábukat, valamint a szüntelenül dobogó erős szívüket kémlelik, mindig kopogtatnak.

Mert az ajtajuk szilárd és biztonságos, jól beállított és rendíthetetlen, és mint álmaik végső célpontja, kihívást jelent az önmagukban bizonytalan, gyenge és labilis szomszédoknak, csábítja őket.

De ne nyissonak ajtót!

Soha ne nyissonak ajtót a szomszédaiknak, mert mindig ott ólálkodnak, az önök ajtaja előtt, kémlelődnek, köhécselnek, és csak egy figyelmetlen, elvétett lépésre várnak, hogy beléphessenek a házukba, hogy ellopják a lábukat, a kezüket, a szívüket – hogy belépjenek, és soha többé el ne menjenek.

Felejtsék el, hogy maguk is éveken át váraoztak ajtóik előtt, mire azok könyörtelen kopogtatásukra végre kinyíltak, és felejtsék el azt a szerencsétlent is, akinek a kezét, a lábát és a szívét kisajátították.”

